

Естонією, Польщею, Румунією, Угорщиною, Францією). Україна також стала учасницею Лісабонської конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти в Європейському регіоні.

Однак дотримання перехованих вище вимог до робочої сили мігрантів і наявність юридичних підстав для працевлаштування з боку держави не гарантують вільного доступу українських громадян до ринку праці ЄС. В кінцевому підсумку для них все вирішуватимуть конкретні запрошення від європейських роботодавців. Укладення конкретних контрактів з ними залишатиметься єдиною легальною основою для їхнього працевлаштування. Але Угода про асоціацію жодним чином не спонукає до цього європейських роботодавців.

Не відкриваючи вільного доступу до ринку праці ЄС, Угода про асоціацію обумовлює деякі умови перебування українських фахівців у країнах ЄС. Частина 4 Глави 6 Розділу 4 Угоди припускає тимчасове перебування на території ЄС і України фізичних осіб для економічних цілей [2, с.4]. Це, насамперед, узаконює легальну роботу в ЄС кваліфікованих фахівців, а також керівників компаній. Крім того, українські юристи, аудитори, архітектори, IT фахівці й ще 12 спеціальностей зможуть легально надавати свої послуги в країнах ЄС.

Ст. 18 п.1 Угоди передбачає збереження існуючих можливостей доступу до ринку праці українських працівників, наданих державами-членами згідно двосторонніх договорів [2, с.1]. Юридична особа України або країни ЄС вправі приймати на роботу в одне зі своїх дочірніх підприємств, філій та представництв, заснованих на території України або країни ЄС, працівників, які є громадянами України та країн ЄС, якщо ці працівники є «основним персоналом» та працюють виключно на ці установи. Строк дії дозволу на роботу та проживання такого персоналу не повинен перевищувати період до 3-х років.

Водночас Угода уникає чіткої фіксації зобов'язань ЄС щодо умов праці працівників, які тимчасово перебувають на його території. Наприклад, ст.17 Угоди передбачає «взаємне недискримінаційне ставлення» стосовно умов праці, винагороди або звільнення для працівників-громадян України, які законно працевлаштовані на території держави-члена ЄС [2, с.1]. Крім вказаної статті, українська і європейська влада зобов'язуються усувати дискримінацію трудових мігрантів ще за 3-ма статтями Угоди – ст.18, 101, 102. Але в них також відсутня вказівка на конкретні заходи.

Угода також містить удосталь відсилань на обставини, відносно настання яких існує невизначеність. Так, п.2 ст.18 фіксує обов'язок ЄС «розглянути можливість надання інших більш сприятливих положень у додаткових сферах, зокрема можливості доступу до професійного навчання, відповідно до законів, умов і процедур, що діють у державах-членах і в ЄС, при цьому беручи до уваги ситуацію на ринку праці в державах-членах і в ЄС» [2, с.1]. До речі, за правом кожної із країн ЄС такі умови визнаються не зобов'язуючими для сторін договору, тобто позбавленими юридичної сили.

Таким чином, підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом не забезпечує поширення свободи руху робочої сили, яка діє на ринку ЄС, на українських громадян, які прагнуть до працевлаштування на ньому.

Література:

1. Трудовое и социальное право Европейского Союза: документы и материалы. – М.: «Права человека», 2005. – 98 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://books.house/zarubejnoe-pravo/soderjanie28282.html>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16.09.2014.– 12 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ВІЗОВОГО РЕЖИМУ МІЖ УКРАЇНОЮ І ЄС

Нітченко А. Г.

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри правового регулювання економіки

Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій

Чернігівського національного технологічного університету

Як відомо, питання європейського вибору України постало практично одночасно з відновленням її державної незалежності. Європейський вибір України нерозривно пов'язаний з питаннями підвищення безпеки країни, зміцнення її державності, правового ладу, демократичних процесів і процедур, в тому числі, з лібералізацією візового режиму між Україною та ЄС, а у майбутньому і запровадженням безвізового режиму для українців.

Певні кроки назустріч лібералізації візового режиму українська держава вже зробила і продовжує робити. Зокрема, у 2005 році Україна в односторонньому порядку скасувала необхідність отримання віз для всіх громадян держав-членів ЄС та низки провідних країн Європи. З 1 січня 2008 року набула чинності Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз у пакеті з угодою про реадмісію [1]. Зазначена Угода надала можливість окремим категоріям українців подорожувати до ЄС, у рамках шенгенського законодавства, за спрощеною процедурою. З метою моніторингу виконання положень Угоди було створено Спільний візовий комітет який розпочав діалог лідерів України та ЄС по підготовці відповідних умов для започаткування безвізового режиму у довготерміновій перспективі.

Слід зазначити, що попередні результати імплементації Угоди були як позитивні так і негативні. Зокрема, у 2008 році було відзначено значне зростання кількості виданих шенгенських віз в порівнянні з 2007 роком, зросла частка оформлених багаторазових та безкоштовних віз тощо. Однак, хоча за вказаний період кількість відмов у видачі віз зменшилась з 12-14 % до 5-6 % від кількості візових клопотань [2], з боку ЄС констатувалися певні проблеми в імплементації цієї угоди. Держави-члени ЄС невмотивовано відмовляли у видачі віз українцям, зволікали зі строками оформлення чи розгляду, не видавали багаторазові візи, а якщо і видавали то лише строком на 1-3 місяці, кількість документів, які мали подавати заявники у консульства не зменшилася. Передбачене Угодою правило вартості віз в межах 35 євро часто порушувалося, тому що деякі країни

(зокрема, Бельгія, Нідерланди, Франція, Німеччина) користувалися посередниками – візовими центрами і фактично витрати на візові процедури виявилися вдвічі більші. Станом на 1 травня 2008 року було зафіксовано приблизно 150 випадків порушення цієї угоди [3].

МЗС України звернулося з вимогою до ЄС вжити дієвих та невідкладних заходів з метою усунення зазначених порушень. Українська сторона також пропонувала внести зміни та доповнення до Угоди спрямовані на розширення категорії українських громадян, які могли б користуватися візовими перевагами, усунути візові обмеження з боку ЄС для українських міжнародних автоперевізників. Але на цьому етапі переговори запровадженню безвізового режиму українцями настільки не вирішені проблеми: проблема неврегульованості кордонів з сусідніми державами; не завершеність процесу делімітації Азовського моря і Керченської протоки та демаркації вже делімітованої сухопутної ділянки; невизначеність придністровського сегменту кордону між Україною і Молдовою; припинення потоків нелегальної міграції, які проходили через Україну; припинення виїзду українців на нелегальні заробітки до країн ЄС; невідповідність візового списку України візовому списку ЄС (Україна не повинна мати безвізовий режим з країнами, поїздки з яких до ЄС передбачають отримання віз), не належний рівень захисту українського національного паспорта. Затягування України з вирішенням зазначених проблем фактично стали на перешкоді на шляху до безвізового режиму з ЄС. Однак наявність перешкод до безвізового режиму з ЄС не завадило переговорному процесу з лібералізації візового режиму.

В липні 2009 року Рада ЄС схвалила «Візовий Кодекс» (набув чинності 5 квітня 2010 року), що уніфікував візові процедури всіх країн Шенгенської зони. Ускладнення механізму візової процедури загалом погіршило можливості громадян України на пересування. Запровадити Інститут місцевого прикордонного руху з полегшеною формою отримання віз одразу погодилися лише Словаччина та Угорщина. І лише згодом, Польща прийняла Закон про Карту поляка та підписала Угоду про місцевий прикордонний рух.

9 вересня 2009 року під час саміту Україна – ЄС, який пройшов в Парижі, Брюссель погодився розпочати діалог щодо скасування віз. Було визначено 4 основних теми переговорів: безпека документів (зокрема, введення збору біометричних даних), боротьба з нелегальною міграцією, включаючи питання реадмісії, внутрішній правопорядок і безпека, зовнішні зносини. Тоді міністр закордонних справ України висловив надію, що ЄС запровадить безвізовий режим для України до ЄВРО-2012. Але Європа навіть не послабила візовий режим для України.

Наступні кроки назустріч лібералізації візового режиму було здійснено 22 листопада 2010 року. На 14-му саміті Україна – ЄС в рамках чинного «Візового кодексу ЄС» та Угоди про спрощення візового режиму було схвалено «План дій щодо візової лібералізації для України», що визначив основні завдання в 4 сферах які має виконати Україна на шляху до безвізового режиму: це захист документів, в тому числі впровадження біометричних паспортів; інтегроване управління кордонами, боротьба з нелегальною міграцією та наданням притулку; громадський порядок та безпека; зовнішні зносини та забезпечення основних прав людини. Відповідно до зазначеного Плану дій, у 2011 році, Україна затвердила Національний план з його виконання, яким передбачила основні напрямі заходів, що мають бути реалізовані в рамках Плану дій у відповідності зазначених 4 сфер та 2 фаз: законодавчої (ухвалення відповідного законодавства

та імплементаційної (забезпечення практичного виконання Україною оновленого законодавства на національному рівні) [4].

Україні вдалося виконати в повному обсязі першу (законодавчу) фазу Плану дій лише у 2014 році. 13 травня 2014 року було ухвалено низку законів, необхідних для переходу до другого етапу Плану дій. Зокрема, ухвалено Закони України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії дискримінації» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» та ін.

Підписана 21 березня політична частина та 27 червня 2014 року економічна частина «Угоди про асоціацію з ЄС» підтвердила шлях поступового запровадження для громадян України безвізового режиму, визначеного в Плані дій 2010 року.

3 червня 2014 року Рада ЄС на рівні міністрів закордонних справ ухвалила рішення про перехід України до виконання другої (імплементаційної) фази Плану дій. 20 серпня 2014 року Кабінет Міністрів України ухвалив Розпорядження за № 805-р «Про затвердження Національного плану заходів з виконання другої фази Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» [5]. Зокрема, ним було визначено пріоритетні завдання та шляхи їх реалізації, що полягають у видачі біометричних закордонних паспортів (так, на початок жовтня цього року їх було видано понад 660 тис.); імплементації Закону України «Про прикордонний контроль», а також прямого доступу до національної та міжнародної баз даних (і тут треба зазначити, що на сьогодні 39 пунктів пропуску вже мають безпосередній зв'язок із системою «Інтерполу»); забезпечення свободи пересування осіб у межах території України; імплементації державної програми боротьби з торгівлею людьми, Закону України «Про захист персональних даних» та законодавства щодо запобігання та боротьби з корупцією (декілька антикорупційних Законів було прийнято нещодавно – 8 жовтня 2015 року, що суттєво вдосконалило державну політику у сфері боротьби з корупцією).

Протягом останніх років Верховна Рада Україна зробила чималий внесок у напрямку спрощення візового режиму зокрема було прийнято близько 40 різних законодавчих актів, ухвалені нові та внесені зміни до чинних законів, ратифіковані конвенції та постанови про співробітництво, затверджені нові державні програми. Але незважаючи на прийняті заходи і намагання України створити необхідні законодавчі, політичні та інституційні рамки лібералізації візового режиму отримати візу для багатьох українців досі залишається складною проблемою. Сьогодні органи безпеки держав ЄС насправді незацікавлені, щоб лібералізація візового режиму була розповсюджена на Схід, на такі держави як Україна. Ще у 2008 році віце-президент Європейського парламенту Марек Сі-вєц стверджував, що «Європейський Союз може розпочати переговори з Україною про скасування візового режиму, якщо цей крок не матиме для нього негативних наслідків» [6].

І хоча візова лібералізація здійснюється в обмін на реформи, треба визнати, що через сотні тисяч сирійських мігрантів, які хлинули до Європи, війну на сході України, ще досі неподолану злочинність та корупцію перспективи введення безвізового режиму для громадян України залишаються невизначеними.

Література:

1. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз від 18.06.2007. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_850
3. Чергове засідання Спільного візового комітету Україна-ЄС // Європейський простір. – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/view/234619.html>
4. Воропаєв С. Наміри щодо ПДЧ: Україна діє без пауз / Сергій Воропаєв. [Електронний ресурс] // УНІАН. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/politics/116525-namiri-schodo-pdch-ukrajina-die-bez-pauz.html>
5. Указ Президента України «Про Національний план з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 22.04.2011. № 494/2011. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/494/2011>.
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану заходів з виконання другої фази Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 29.09.2014. № 805-р. [Електронний ресурс] // Професійно нормативно-правова бібліотека. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-nacionalnogo-planu-zahodiv-z-vikonannja-d-doc201815.html>
7. Україна-ЄС. Якщо Україна прагне до Шенгенської зони...// Європейська Україна. – 25 лютого. – 2008. – Режим доступу: <http://eukraina.com/news/2008-02-25-1970>

ОБЩЕЕВРОПЕЙСКОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ВОПРОСОВ ДОПУСКА К ОСУЩЕСТВЛЕНИЮ АДВОКАТСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ

Фрунзэ Ю. И.

доктор права

*Славянского университета,
ведущий научный исследователь*

Института юридических и политических исследований

Академии наук Республики Молдова

Мику В.

председатель

Высшего Совета Магистратуры Республики Молдова

27 июня 2014 года в Брюсселе было подписано Соглашение об ассоциации между Республикой Молдова и Европейским Союзом. Данный документ будет углублять существующие отношения между нашей страной и ЕС, а также будет способствовать приобретению Молдовой статуса современной европейской страны. Регулирование вопросов допуска к осуществлению адвокатской деятельности в Европейском Союзе имеет особенности, связанные с процессом интеграции, определяющим направление развития Европейского континента за последние полвека. Формирование Общего рынка на территории Европейского

Экономического Сообщества сопровождалось провозглашением новых правил ведения хозяйственной деятельности, в том числе и в сфере оказания юридических услуг.

Известно, что **Римский договор** в 1957 году заложил основы формирования Общего рынка путем ликвидации всех преград на пути свободного передвижения людей, товаров, услуг и капитала. Однако, специальной нормы, регулирующей правовое положение профессии адвоката, Римский договор не предусматривал, но из него следует, что разновидностью экономической деятельности является деятельность адвоката по предоставлению юридических услуг (деятельность лиц свободных профессий, ст. 60) [1]. Исходя из данного положения, на институт адвокатуры распространяется правовой режим свобод Общего рынка, и адвокаты могут предоставлять юридические услуги в любом государстве – члене Европейского Экономического Сообщества.

В данном контексте необходимо различать два принципиально разных способа предоставления правовых услуг. *Первый* состоит в возможности адвоката постоянно осуществлять свою деятельность в одном государстве-члене и иногда оказывать правовые услуги на территории другого государства ЕС (например, представительство клиента в суде). *Второй* способ предполагает переезд адвоката в другое государство ЕС с последующей постоянной практикой на его территории. Успешное функционирование Общего рынка на начальном этапе в сфере предоставления правовых услуг зависело от готовности государств к созданию равных условий как для национальных адвокатов, так и для приезжих. Основные проблемы состояли в различии национального законодательства государств – членов Экономического Сообщества, унификации юридической профессии, а также в предъявляемых профессиональных требованиях к лицам, претендующим на получение статуса адвоката[2].

Требования к будущим адвокатам достаточно строгие в государствах – членах ЕС. В прочем, как и в Республике Молдова. Претендент должен обладать высокими моральными качествами, необходимым уровнем юридического образования, а также успешно пройти процедуру вступления в адвокатуру: курсы, квалификационный экзамен, стажировка и т.п. Поэтому, правовое регулирование адвокатской деятельности в свете вышеуказанных особенностей требовало нового подхода.

Первым специальным законодательным актом, регламентирующим профессиональную деятельность юристов, была **Директива 77/249/ЕЕС от 22 марта 1977 года** о содействии эффективному осуществлению адвокатами свободы предоставления услуг [3]. Эта директива дала четкое определение термину «юрист». Но, по смыслу данной директивы, термином «юрист» в каждом государстве – члене ЕС охватывается только профессия адвоката. Поэтому, когда речь идет о предоставлении услуг, равно как и свободе передвижения, подразумевается исключительно адвокат. Кроме того, адвокат в процессе предоставления правовых услуг должен указать на том языке, который употребляется в государстве, из которого он прибыл, наименование своей профессии (титул) и профессиональную организацию, предоставившую ему такой диплом/лицензию. При этом принимающая страна вправе истребовать у него документы, подтверждающие его квалификацию. Согласно прямому указанию ст. 4 директивы, осуществление адвокатской деятельности в порядке реализации свободы движения услуг не может быть обусловлено необходимостью для ад-